

A vajdasági magyar népmeseanyag területi és műfaji megoszlása

A vajdasági mesekincs nagysága, területi megoszlása

A mesekutatókat régóta foglalkoztatja, hogy mekkora a magyar mesekincs, és azon belül milyenek a mese műfaji arányszámai. Kovács Ágnes a nyomtatásban megjelent népmeseanyag földrajzi megoszlását vizsgálva megállapítja, hogy 1956-ig Magyarországon 1701, a határon túli magyarok köréből 1070, helymegjelölés nélkül 442 mese jelent meg, azaz a publikált mesék száma 3143.⁷¹ A magyar népmese-katalógus (MNK) készítésekor tízezerre becsüli a katalógusban feldolgozott meseszövegek számát.⁷² Voigt Vilmos a mesetípusok változatainak számát is figyelembe véve „súlyozási módszerrel” húsz-huszonöt ezerre becsüli a valamikori Magyarország területén felgyűjtött magyar, további néhány ezerre a más nyelvű mesék számát.⁷³ A Benedek Katalin vezetésével az MTA Néprajzi Kutatóintézetében készülő, az MNK köteteit feldolgozó meseadatbázis mintegy 24 000 adatot tartalmaz.⁷⁴

A fent említett meseadatbázisa alapján Benedek Katalin 2002-ben közölte a dél-magyarországi meserégió adatait. Az általa áttekintett (2526 tételt tartalmazó) terület az általunk vizsgálnál jóval nagyobb, a vajdasági meseanyag ennek csak a déli „csücske”. Benedek adatai szerint az egykori vármegyék közül a vajdasági résszel is rendelkezőkben a következőképpen alakul a mesék száma: Bács-Bodrog teljes területéről 220 körüli adatot ismer; Csongrád vármegye 600 szövege közül 26 horgosi szöveget említ. Temesből 32 szövegről tud (ebből öt székelykevei); Torontál vármegyéből 766 szöveget regisztrál, ebből 300 felett van az általunk vizsgált területről gyűjtöttek száma. Eszerint az MTA Néprajzi Kutatóintézetének készülő

⁷¹ Kovács Á. 1956. 40.

⁷² Kovács Á. 1980. 740.

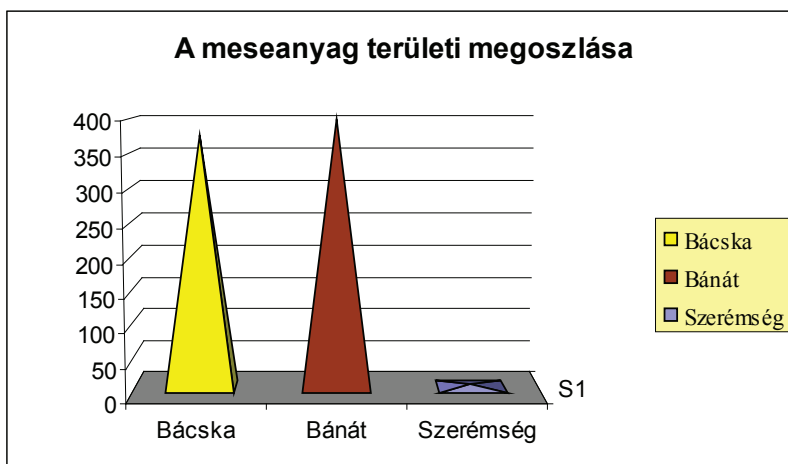
⁷³ Voigt V. 1998. 242.

⁷⁴ Benedek K. 2002. 148.

meseadatbázisa Bácskából közel 250, Bánátból pedig több mint 300 meseszövegről tud.⁷⁵

Vajda-Sárvári Zsuzsanna 1970-es években készített tipológiai vizsgálata 1972-ig dolgozta fel a nyomtatásban megjelent jugoszláviai magyar meseanyagot. A 246 – típuszámmal is ellátott – vajdasági meséből 189-et Bánátban, 57-et Bácskában gyűjtöttek.⁷⁶

A 2007-ben elkészült *Vajdasági magyar népmese-katalógus* (VMNK) adatai szerint Vajdaság területén 2005-ig 841 típuszámmal is ellátható mesét jegyeztek le, ezek közül 62-nek nem tudni a pontos gyűjtési helyét.⁷⁷ A biztos helymeghatározások adatai alapján Vajdaságban hetvenegy településről 780 tipológiailag feldolgozható népmesét ismerünk. Ha ezt a vajdasági régiók szerint vizsgáljuk tovább, akkor megállapíthatjuk, hogy Bánátból huszonkilenc településről 401 mesét, Bácskából negyven településről 374 szöveget, Szerémségből pedig három településről öt mesét jegyeztek le.

A mesetudás szempontjából a legrészletesebben feltérképezettek közé néhány bánáti falu tartozik: Székelykevéről (Skorenovac) hetvennyolc, Szajánból (Sajan) hetvenegy, Hertelendyfalváról (Pančevo-Vojlovica) ötvennégy, Egyházaskérről (Verbica) ötvenkettő, Csókáról (Čoka) negyvenegy, Magyarittabéről (Novi Itabej) tizennégy, Padéről (Padej) tizenkettő, Feketetőről (Crna Bara) pedig tíz tipológiailag is meghatározható mesét tartunk számon. A szegedi kirajzású települések (Szaján, Egyházaskér, Csóka, Padé, Feketető), valamint a bukovinai székely kirajzású falvak kö-

⁷⁵ Benedek K. 2002. 149–152.

⁷⁶ Vajda-Sárvári Zs. é. n. 188–189.

⁷⁷ Raffai J. 2007.

zül Hertelendyfalva meseanyaga egyfajta diakrón elemzésre is alkalmas, ugyanis – ha kisebb-nagyobb kihagyásokkal is, de – ezekről a területekről a XIX. század utolsó évtizede óta folyamatosan voltak meseközlések.⁷⁸

A bácskai falvak esetében jóval több településről ismerünk mesét, de szám szerint kevesebbet. Ezek többségében a hatvanas-hetvenes években történt gyűjtések termékei, amikor többnyire falvanként csak néhány mesét jegyeztek le.⁷⁹ Kivételnek számítanak a meseanyaguk szempontjából kiemelkedő olyan bácskai települések, mint Zenta (Senta) ötvenkilenc, Mohol (Mol) negyvenkilenc, Ludas (Šupljak) negyvenhárom, Topolya (Bačka Topola) negyvenegy, Horgos (Horgoš) harminc, Óbecse (Bečej) huszonnégy, Kishegyes (Mali Iđoš) tizennégy, Szabadka (Subotica) tizenhárom mesével. Ezeken a településeken leginkább egy mesemondó nagyobb számú meséje, illetve egy mesegyűjtő alaposabb tevékenysége eredményezte a fenti számokat.⁸⁰

Kutatatlan területnek számít Szerémség, ahonnan csak öt meseszöveget ismerünk: a Burány Béla által gyűjtött satrincai és kamenicai mesét⁸¹, valamint – a Papp Árpád által koordinált Vajdasági Magyarok Néprajzi Atlaszának készítésekor az ezredfordulón szervezett gyűjtésének eredményeként – három maradéki szöveget.⁸² Az a tény, hogy a vajdasági szóránymagarságnak e vidékén még a XX. és XXI. század fordulóján is lehetett mesét gyűjteni, azt mutatja, hogy a fenti adataink inkább a vajdasági mesekutatás szervezetlenségéből, nem pedig a szerémségi magyarság mesekincsének nemlétéből fakadnak.

A vajdasági mesekincs műfaji megoszlása

Vajdaságban – a VMNK adatai szerint – az eddig összegyűjtött, típuszámmal ellátható népmesék alapján a térség mesekincsének műfaji megoszlásáról is képet kapunk. Eszerint a régió meseanyagán belül a

---

⁷⁸ XIX. és X. század eleji anyagot ismerünk a szegedi kirajzású területről (Benedek K. 2006. 740–743., 775–776.; Kálmány L. 1882. 1914.) és a bukoviniai székely falvakból is (Banó I. – Dömötör S. 1960. 93–117.). Ennek az anyagnak az újraközlése is többször megtörtént (Ortutay Gy. 1955. III.; Ortutay Gy. – Katona I. 1956. II.; Ortutay Gy. – Dégh L. – Kovács Á. 1960.; Katona I. – Bori I. – Beszédes V. 1976.; Penavin O. 1993.). A XX. század második felében is többen gyűjtöttek népmesét a térségben, ezek közül a legjelentősebbek: Penavin O. 1984.; Beszédes V.; 1978. Burány B. 2007.

⁷⁹ Penavin O. 1984.; Burány B. 2007.

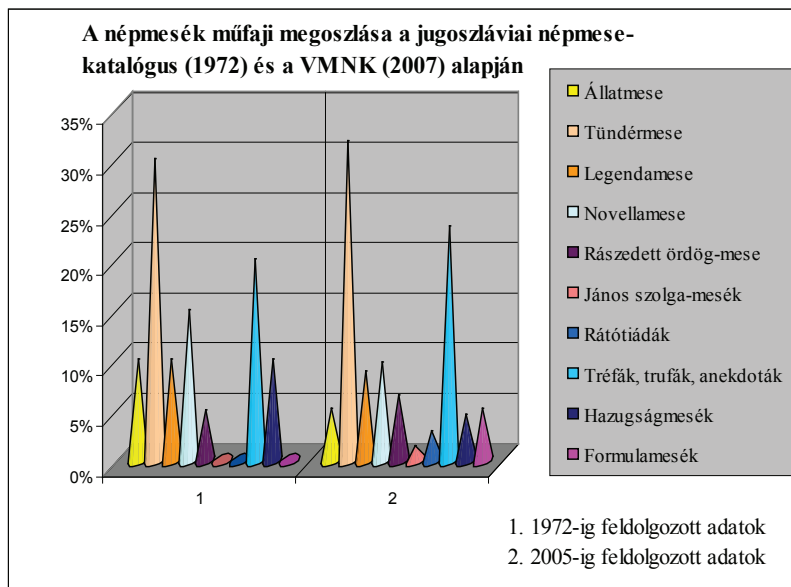
⁸⁰ Penavin O. 1984.; Burány B. 1984, 1988, 1990, 1997.; Kalapis Z. 2002, 2003.; Raffai J. 2000, 2001.

⁸¹ Burány B. 2007.

⁸² Papp Á. 2002.

műfaji arányok a következők: 5,2% állatmese, 31,8% tündérmese, 8,9% legendamese, 9,7% novellamese, 6,5% „rászedett ördög” mese, 1,4% „János szolga” mese, 2,9% rátótiáda, 25,3% tréfa, trufa, anekdota, 4,6% hazugságmese, 5,1% formulamese. A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy a tréfás mesékhez, trufákhoz tartozó szövegek itt közölt számarányát több mint 12%-kal megnöveli a Burány Béla által gyűjtött, a mai nemzetközi és magyar tipológiai rendszer szerint nem osztályozható, de bizonyosan idesorolható anyag.⁸³

Vajda-Sárvári Zsuzsanna fent említett dolgozatában elkészített egy hasonló műfaji megoszlást mutató táblázatot az 1972-ig nyomtatásban megjelent jugoszláviai mesekincséről.⁸⁴ Ugyanez az anyag tartalmazza a ma már Horvátországhoz és Szlovéniához tartozó magyar területek meseanyagát is, összehasonlítása a VMNK adataival mégis nagyon tanulságos, sőt egyfajta történeti áttekintést is eredményezhet. Sajnos Vajda-Sárvári az általa elemzett anyag műfaji megoszlását bemutató összefoglalásból kihagyta a „János szolga” meséket és a falucsúfolókat, a formulameséket pedig a hazugságmeséssel egybevéve elemzi. Munkája és a VMNK adatai alapján a térség mesekincsének a műfaji megoszlása a következő:

⁸³ Burány B. 2007.

⁸⁴ Vajda-Sárvári Zs. é. n. 190.

Ezekből az adatokból jól látható, hogy a kéziratos anyag⁸⁵ és az 1972 után gyűjtött és publikált szövegek hatására a meseműfajok között növekedett a tündérmesék, a „rászedett ördög” mesék, a tréfák, trufák és anekdoták száma, csökkent viszont az állatmese, a legendamese, a novellamese előfordulási aránya. Igazán nagyarányú növekedést a tréfás mesék, trufák, anekdoták esetében tapasztalhatunk – főleg, ha figyelembe vesszük a Burány-anyagot –, ez a meseműfaj 20%-ról 37%-ra növekedett.⁸⁶

Ezeket az adatokat talán célszerű összehasonlítani az egész magyar nyelvterület ilyen típusú adataival, hiszen a magyar népmese-katalógus készítése közben Kovács Ágnes megállapította az egyes mesei műfajok közötti százalékos arányokat is. Ezek az adatok csak a publikált anyag számbavételével születtek, így csak viszonylagosan adnak képet a magyar mese műfaji megoszlásáról.⁸⁷ A magyar nyelvterületen élő, ezen belül az alföldi cigány mesemondók meséinek műfaji megoszlásáról – a Benedek Katalin szerkesztette, *A magyar népmesekatalógus összefoglaló bibliográfiája* című munka első kötete alapján – ennél azonban pontosabb adatokkal rendelkezünk.⁸⁸ A magyar nyelvterület, a hajdani jugoszláviai, a vajdasági és az alföldi cigány anyag műfaji összevetését mutatja az alábbi táblázat:

	MNK	Jugoszláviai anyag (1972-ig)	VMNK	Alföldi cigány anyag
Állatmesék	3,5%	10%	5,2%	4,3%
Tündérmesék	50,0%	30%	31,8%	68,3%
Legendamesék	12,5%	10%	8,9%	2,4%
Novellamesék	8,5%	15%	9,7%	6,2%
Rászedett ördög mesék	1,5%	5%	6,5%	3,2%
Falucsúfólók	4,5%	–	2,9%	0,2%
Tréfás mesék	12,0%	20%	25,3%	11,8%
Hazugságmesék	6,5 %	10%	4,6%	0,8%
Formulamesék és egyéb	1,0%	–	5,1%	2,4%

Ez alapján megállapíthatjuk, hogy a vajdasági anyagban jelentősen kevesebb tündérmese van, viszont a magyar mesekincs arányaihoz képest jóval nagyobb számban találhatunk állatmeséket, „rászedett ördög” meséket, tréfás meséket, valamint formulameséket.

⁸⁵ Lásd Kálmány Lajos és Zöldy Pál idevonatkozó munkáit.

⁸⁶ Burány B. 2007.

⁸⁷ Kovács Á. 1980. 740.

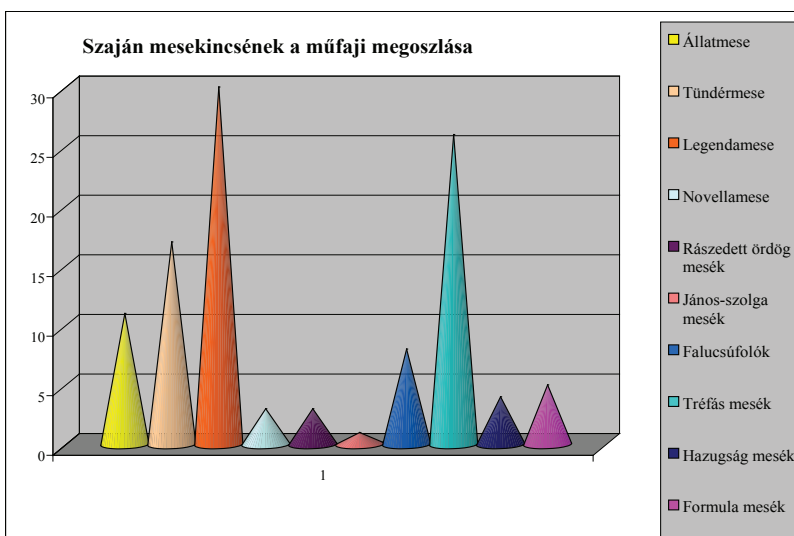
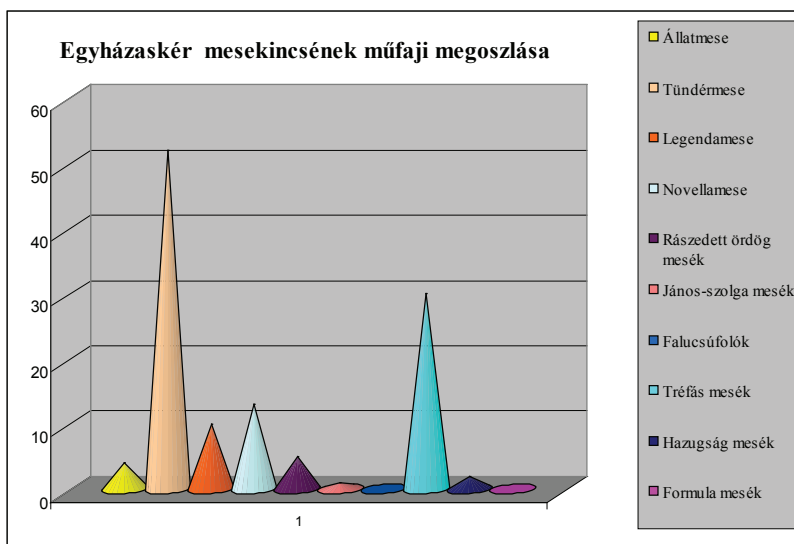
⁸⁸ Benedek K. 2001.

A fenti táblázat adatai alapján azt mondhatjuk, hogy a magyar nyelvtérület műfaji megoszlása alapján a tréfás mese a vajdasági mesekincs legjelentősebb műfaja (a még tipológiailag azonosíthatatlan, a tréfás mesékhez sorolható Burány-anyag nélkül is). Az elmúlt harminc évben (Vajda-Sárvári Zsuzsanna elemzése óta) ez a műfaj nagy arányban tovább gazdagította a vajdasági mesekincset. Ez sok mindennel magyarázható, például a nagy tündérmese-repertoárral rendelkező mesemondók eltűnésével, a hagyományos mesemondó alkalmak megváltozásával (megszűnésével), a rövidebb, humoros műfajok előtérbe kerülésével, valamint akár a mesegyűjtők igényével is. Mindezek mellett – figyelembe véve a mesekatalógus által számszerűen nehezen kimutatható erotikus mesék számát, amelyek majdnem minden műfajnál képviselve vannak, de legerőteljesebben a tréfás meséknél jelentkeznek – azt mondanánk, hogy ennek a magas aráynak a legjelentősebb oka az erotikus szövegek előkerülése.

Kitűnik még a vajdasági anyagban a tréfás mesék mellett az állatmesék magas száma. Ennek magyarázatául a Kálmány-gyűjtés⁸⁹ szolgálhat: „...gyűjtőink közül neki köszönhetjük a legtöbb állatmesét – aki egymaga az egykori Csanád és Csongrád megye déli, s Torontál megye északi részén ma ismert állatmesetípusainak mintegy 60%-át jegyezte fel nem is egy változatban. A műfaj tehát ott és akkor nagyon intenzíven élt” – írja Kovács Ágnes.⁹⁰ Ezt az állítást a fenti táblázat is alátámasztani látszik, ugyanis az 1972-ig nyomtatásban megjelent népmesék műfaji vizsgálatából az állatmesék 10%-os aránya tűnik ki. Sajnos rá kell világítanunk, hogy Vajda-Sárvári Zsuzsanna ezt a magas számot a Romániához tartozó – a Kálmány által leírt állatmesék szempontjából igen gazdag – Magyarszentmártonnak a jugoszláviai Bánáthoz való téves kapcsolása miatt kapta. De a vajdasági állatmesék száma ettől a tévedéstől eltekintve is magasabb néhány százalékkal az átlagnál. Ezek megoszlása a VMNK-ban feltüntetett állatmesetípusok hatvanhárom vajdasági változata alapján a következő: huszonegy változat származik Bácskából, a többi bánáti variáns, amelyeket tíz kivételével Kálmány Lajos gyűjtött össze. Így csak azt mondhatjuk el, hogy az általunk vizsgált térség bánáti területe egy, a XIX. század végén állatmesékben gazdag dél-alföldi régió része lehetett, de a vizsgált területen – adataink szerint – nem az állatmese a domináns műfaj. Ezt mutatják az adataink alapján elkészített, a legnagyobb meseanyaggal rendelkező bánáti falvak – Egyházaskér (Verbica) és Szaján (Sajan) – műfaji megoszlását reprezentáló grafikonok is:

⁸⁹ Kálmány L. 1882. 1914.

⁹⁰ Kovács Á. – Benedek K. 1987. 31.

A vajdasági mesekincs elkülönülő meserégiói

A VMNK adatai azt mutatják, hogy a feldolgozott mesék alapján Vajdaságon belül két meserégiót lehet elkülöníteni: a szegedi kirajzású bánáti és a – Szabadka környéki – bácskai falvak által alkotott térséget, valamint az al-dunai székely települések által földrajzilag is egybefüggő területét. A két meserégió meghatározását és elkülönítését az itt gyűjtött nagyszámú

szöveg teszi lehetővé. Az itteni mesék egyfajta diakrón elemzésre is alkalmasak, ugyanis kisebb-nagyobb kihagyásokkal ezekről a területekről folyamatosak voltak a meseközlések.

A bukovinai székely településekről, Székelykevéről és Hertelendyfalváról 129 mesét ismerünk. Összevetve a VMNK és az MNK idevonatkozó adatait, a következő mesetípusok esetében feltételezünk valamiféle egységes mesekincsre való utalást: ATU 410* Kővé vált királyság, AaTh 519 A nagyerejű asszony, AaTh 551 Az élet vize, AaTh 706 A csonkakezü lány, [BN 937* A jós méhmagzat], MNK 1459^X Kovászos Jancsi. Emellett a János szolga mesék típusainak változatai kilenc variánstól eltekintve ebből a térségből valók.

A szegedi kirajzást településekről jóval nagyobb számú mesét jegyeztek le, közel 250 szöveget. Adataink és a fenti grafikonok is jól illusztrálják, hogy ezen a földrajzilag nem összefüggő területen falvanként eltér a mese-műfajok dominanciája. Egyezés csak a tündérmesék magas számában tapasztalható. Ezt erősítik meg – figyelembe véve a „Szegedi nagytáj” egyéb területein gyűjtött szövegeket is – a következő dominánsnak mutakozó mesetípusok is: MNK 118A^X A bárányok királya, AaTh 300A Párviadal a hídon, AaTh 328A^X Az égitestszabadító, [BN 799 I* Fiát rosszra tanító apa], AaTh 980B Az öreg ember és a vályú, AaTh 311 A lánygyilkos, AaTh 327C A loncsos medve, AaTh 328A^X Az égitestszabadító + AaTh 300A Párviadal a hídon + AaTh 313C Rózsa elfelejti Ibolyát (III. Mágikus menekülés) + AaTh 513A Hatan a világ ellen típuskombinációja. Emellett a legendamesék 62%-a erről a területről való.

Mindkét terület meseanyaga alkalmas a folyamatosság vizsgálatára. A szegedi kirajzást Egyházaskér és Szaján esetében ezt a kutatók több-kevésbé meg is tették.⁹¹ Viszont ez nem történt meg Hertelendyfalva esetében, ahonnan egy családon belül – teljesen más időszakban lejegyezve – három generáció meseanyagát ismerjük: Kovács Márton Zsidó Domo-kos által 1887-ben lejegyzett szövegeit⁹², illetve lánya és unokája Erősné Kovács Júlia, valamint Erős Teréz 1950-es években elmondott meséit.⁹³ A Kovács család mesemondása leginkább a BN 937* A jós méhmagzat mesetípus három hertelendyfalvi változatán mutatkozik meg.

---

⁹¹ Katona I. – Bori I. – Beszédes V. 1976.; Beszédes V., 1978.

⁹² Banó I. – Dömötör S. 1960. 93–117.

⁹³ Penavin O. 1984.

Irodalom

AARNE, Antti

1910 *Verzeichnis der Märchentypen.* (FFC 3.) Helsinki

AARNE, Antti – THOMPSON, Stith

1961 *The Types of the Folktale* (FFC 184.) Helsinki

ÁDÁM István – CSORBA Béla

2006 *A tamplifüles, a tavalyi lődör meg az idei pöndörítés. Temerini anekdoták és mókás történetek.* Óbecse

BANÓ István

1943 Ilonka-Pilonka. *Kalangya*, XII. évf., 3. sz., 116–119.

1943 A kigyó-vőlegény. *Kalangya*, XII. évf., 4. sz., 169–172.

1943 Molnár G. Károly, az öreg zentai mesemondó. *Kalangya*, 261–263.

BANÓ István – DÖMÖTÖR Sándor

1961 *Régi magyar népmesék Berze Nagy János hagyatékából.* Pécs

BENEDEK Katalin

1984 *A magyar novellamesék típusai (AaTh 850–999).* (MNK 4.) Budapest

2001 *A cigány mesemondók repertoárjának bibliográfiája.* (MNK 10/1. Összefoglaló bibliográfia) Budapest

2002 Összehasonlító mesevizsgálat. In: Bodó Barna (szerk.): *Hagyomány és interkulturalitás.* Temesvár, 147–172.

2006 *A tengeri kisasszony. Ipolyi Arnold folklórgyűjteménye egész Magyarországról. 1846–1858.* Budapest

BERNÁT László

1982 *A magyar legendamesék típusai (AaTh 750–849).* (MNK 3.) Budapest

BERZE NAGY János

1957 *Magyar népmesetípusok I–II.* Pécs

BESZÉDES Valéria

1978 *Jávorfácska. Felsőház szajáni népmese.* Szabadka

2004 *Szöcs Boldizsár meséi.* (Népmesetár) Budapest

2005 *Seregék szárnyán. Szöcs Boldizsár meséi.* Szabadka

BORI Imre

1971 *Idő, idő, tavaszidő. A jugoszláviai magyarság népköltészetéből.* Újvidék

BURÁNY Béla

1984 *Szomjas a vakló. 66 vajdasági magyar erotikus népmese.* Újvidék

1988 *Piros a tromf. 77 vajdasági magyar erotikus mese.* Zala

1990 *A legkisebb királylány kívánsága. 88 vajdasági erotikus obszcén népmese.* Budapest

- 1997 *A menyecske meg a feketeterítő. 107 vajdasági magyar erotikus és obszcén népmese.* Szeged
- 2007 *Mé piros a gólya csőre? Erotikus és obszcén népmesék a Délvidékről.* Budapest

CZIMMER Anna

EA 10173 Adatok Bácskertes és Gombos községek néprajzához. Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

CSORBA Béla

- 1988 *Temerini néphagyományok.* Újvidék
- 1997 *Még azt mondják, Temerinben...* Kanizsa
- 2006 *Hol vette a király a várát? Névtani, néprajzi és tárgy történeti írások.* Újvidék

DALA Sára (szerk.)

2006 *Cérna Miklós történetei. Mesék, mondák, anekdoták Oromhegyesről.* Budapest, DVD

DEGREL, Stevan

1952 Narodno predanje kod Mađara u Debeljači o ubijanju starih ljudi. *Rad vojvođanskih muzeja* 1. 13.

DÖMÖTÖR Ákos

- 1988 *A magyar tündérmesék típusai (AaTh 300–749).* (MNK 2.) Budapest
- 1992 *A magyar protestáns exemplumok katalógusa.* Budapest

FERENCZI Imre

1975–76 Egy anekdotakör tanulságai (Bagi históriák és rokonaik) I. (Néprajzi Dolgozatok 31.) *Néprajz és Nyelvtudomány* XIX–XX. 5–52.

FISCHER Ernő

- 1878 Csali mese. *Magyar Nyelvőr*, VII. 425–426.
- 1878 Csali mese. *Magyar Nyelvőr*, VII. 476.
- 1878 Népmesék. *Magyar Nyelvőr*, VII. 523.
- 1879 A kakas és utitársai. *Magyar Nyelvőr*, VIII. 520–521.

HANTZ Gyula

- 1876 A kakas és a jérce. *Magyar Nyelvőr*, V. 225–226.
- 1878 Ijesztő mese. *Magyar Nyelvőr*, V. 469–470.

JUNG Károly

- 2001 Az Ibikosz darvai típuscsalád kérdéséhez. Áttekintés és további vázlatok. In: –: *A Pannóniai Énektől a Mária-lányokig. Magyar és egybevető magyar folklórisztikai tanulmányok.* Újvidék
- 2004 Míóta tisztelik az öregeket? Az öreg(ember)ek megölésének megszűnéséről szóló népi elbeszélések (AaTh 981) a magyar prózaepikában. In: –: *Elbeszélés és éneklés. Újabb magyar és egybevető magyar folklórisztikai tanulmányok.* Újvidék

KALAPIS Zoltán

2002 Fodor Erzsébet meséi (I.) *Híd*, 5. 606–639.

2003 Fodor Erzsébet meséi (II.) *Híd*, 2. 252–273.

KÁLMÁNY Lajos

1881, 1882, 1891 *Szeged népe I–III*. Szeged–Arad

1914 *Hagyományok. Mesék és rokonneműek I–II*. Vác–Szeged

EA 2771 Alföldi gyűjtés. Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

KATONA Imre – BORI Imre – BESZÉDES Valéria

1976 *Pingált szobák. Borbély Mihály meséi. Kálmány Lajos gyűjtése*. (A kötet végén Borbély Mihály gyermekeinek meséivel.) Újvidék

KOVÁCS Ágnes

1956 *Népmesegyűjtés*. (Útmutató füzetek a néprajzi adatgyűjtéshez III.) Budapest

1980 A mesei nyelv ritmusához. Ritmikai vizsgálatok három nógrádsipeki népmeseszövegen. In: SZEMERKÉNYI Ágnes (szerk.): *Nógrádsípek. Tanulmányok egy észak-magyarországi falu mai folklórjáról*. Budapest, 75–116.

KOVÁCS Ágnes – BENEDEK Katalin

1987 *A magyar állatmesék katalógusa (AaTh 1–299)*. (MNK 1.) Budapest

1989 *A magyar hazugságmesék katalógusa (AaTh 1875–1999)*. (MNK 8.) Budapest

1990 *A rátótiáddák típusmutatója. A magyar falucsúfolók típusai (AaTh 1200–1349)*. (MNK 6.) Budapest

1990/a *A magyar formulamesék katalógusa (AaTh 2000–2399)*. (MNK 9.) Budapest

MATIJEVICS Lajos

1970 Égigérő mesefa. Bácskai népmesék. *Tanulmányok*, 2. 73–95.

ORTUTAY Gyula

1955 *Magyar népköltészet III*. Budapest

ORTUTAY Gyula–KATONA Imre

1951 *Magyar parasztnesék I*. Budapest

1956 *Magyar parasztnesék II*. Budapest

ORTUTAY Gyula – DÉGH Linda – KOVÁCS Ágnes

1960 *Magyar népmesék I–III*. Budapest

PAPP Árpád (szerk.)

2002 *A Vajdasági Magyarok Néprajzi Atlasza*. Szabadka, CD

PENAVIN Olga

EA 5542 *Vajdasági népmesék, babonás történetek, mondák, babonák, balladák*. Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

- 1959 Mátyás-mondák a Vajdaságból. *Néprajzi Közlemények* IV. 4. 107–115.
- 1984 *Jugoszláviai magyar népmesék I–II.* (ÚMNGY XVI, XIX.)
- 1993 *Jugoszláviai magyar diakrón népmese gyűjtemény I.* Újvidék
- 1996 *Jugoszláviai magyar diakrón népmese gyűjtemény II.* Újvidék
- RAFFAI Judit
- 2000 *A Rézmonyos. Ludasi népmesék.* Szabadka
- 2001 *A mesélő ember. Szűcs László bácskai parasztember meséi.* Budapest
- 2003 Epika. In: Papp Árpád – Raffai Judit – Terbócs Attila (szerk.): *Vajdasági magyarok néprajzi atlaszának kommentárkötetete.* Szabadka, 173–192.
- 2007 *Vajdasági magyar népmese-katalógus.* (Kézirat)
- 2008 *Vajdasági történetek Mátyás királyról.* Újvidék
- RÉVÉSZ Hugó
- 1892 *Bácskai dalok, mesék.* Szabadka
- 1993 *Bácskai dalok, mesék. Híd, LVII.* január–február, 69–84.
- SÁRVÁRI-VAJDA Zsuzsanna
- é. n. A nyomtatásban megjelent jugoszláviai magyar népmesék tipológiai vizsgálata (Kézirat)
- SILLING István
- 1993 *Kupuszinai mondák. Néprajzi Látóhatár, 1–2.* 177–182.
- SÜVEGH Veronika
- 1984 *A magyar rászédett ördög-mesék típusai (AaTh 1030–1199).* (MNK 5.) Budapest
- é. n. *A magyar János-szolga mesék típusai (AaTh 1000–1029, 1120, 1132).* (MNK 5A) Kézirat.
- UJVÁRY Zoltán
- 1975 *Mondák Mátyás királyról.* In: – – *Varia folkloristica. Írások a néphagyomány köréből.* (Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Közleményei 25.) Debrecen, 168–185.
- UTHER, Hans Jörg
- 2004 *The Types of International Folktales, A Classification and Bibliography.* (FFC 284) Helsinki
- VEHMAS Marja
- 1988 *A magyar népmesék trufa- és anekdotakatalógusa (AaTh 1430–1639*).* (MNK 7/B.) Budapest
- VEHMAS Marja – BENEDEK Katalin
- 1989 *A magyar népmesék trufa- és anekdotakatalógusa (AaTh 1640–1874).* (MNK 7/C.) Budapest

VESELINOVIC-ŠULC Magdolna – MATIJEVIC Lajos

1978 Egy magyar mesemondó szövegei Márkó királyról. *Hungarológiai Közlemények* 35. 65–85.

VOIGT Vilmos

1998 Mese. Szerk.: – -: *A magyar folklór*. Budapest

VÖÖ Gabriella

1985 *A magyar népmesék tréfakatalógusa (AaTh 1350–1429)*. (MNK 7/A.) Budapest

ZÖLDY Pál

EA 12764 Vegyes folklór-gyűjtés. Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

EA 13499 Népköltészeti adatközlés. Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

EA 15797 Topolya prózai néphagyománya. Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

EA 16811 Hogyan és mivel szórakozott a topolyai szegényember? Kézirat a budapesti Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárában.

EA 19240 Hogyan mesélt édesapánk a családnak 1900 körül